

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/2

Karar No : 1980/68

K A R A R

ÖZET: Politik ve ideolojik saikle işlenen suçlara ait davanın Askerî Mahkemesi'nde görülmesi gerektiği hk.

Davacı : K.H.

Sanık : Selçuk Uzun

O L A Y : 10.4.1975 gününde, sanık tarafından Türkçe'ye çevrilen Ivan Miçhaivon'un yazdığı (Dünyada ilk Antifaşist ayaklanma Eylül 1923) adlı kitap ile sanığın komünizm propagandası yaptığı ileri sürülerek İstanbul C.Savcılığı'nca Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 13.6.1979 günü 1977/39 esas sayı ile: Türk Ceza Yasası'nın 142. maddesine aykırı davranış olup eyleme ait davanın sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirterek, görevsizlik kararı vermiştir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi, 21.12.1979 gününde 1979/1312 esas sayı ile: Sanığa yüklenen suçun mahiyeti, işleniş şekli ve tarihi itibarıyla sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan olmadığı kanısına varıldığından 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Nethi Özdural, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 18.2.1980 günlü oturumda, geçici raportör İsmet Köker'in raporu ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın bu davada İstanbul Sıkıyönetim Askerî Mahkemesi'nin görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu ile Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Nail Yücel'in aynı doğrultudaki düşünceleri dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Suç, sıkıyönetim ilânından önce işlenmiştir.

1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi hükmüne göre sıkıyönetim ilânından önce işlenen bir suça ilişkin davanın sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için, o suçun sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olması veya sıkıyönetim askeri mahkemeleri'nin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunması gerekir.

Gerek Anayasa'nın 124., gerek sıkıyönetim mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri hükümleri karşısında oluş biçimi yukarı

da açıklanan ve Türk Ceza Yasası'nın 142/1. maddesine uyan komünizm propagandası yapmak suçunun, Yasa'da (Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek veya Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan biçiminde tanımlandığına ve ideolojik amaçla Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinin ve anarşik ortamın yaratılmasının kökenini oluşturmasına göre, bu suçun sıkıyönetim ilânını gerektiren eylemlerden olduğunu ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunduğunu kabule zorunluluk vardır.

Bu nedenlerle davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin başvurusun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Servet Tüzün ve İsmet Onur katılmamışlardır.

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine bu nedenle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin 21.12.1979 günlü 1979/1312 esas sayılı başvurusunun reddine, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 18.2.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

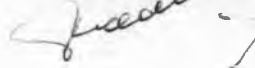
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye

Bethi Özdemir

Üye

İsmail Oğuz

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Şeref Tolungüç

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

KARŞI OY YAZISI

Saniğa isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13. 14. ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir. Saniğa isnat olunan suçlar sıkıyönetim ilanından evvel işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim ilanından evvel işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanunun 13. maddesinde belirtildiğine ve sıkıyönetim ilanına gerektiren hallere bağlı eylemler başlığını taşıyan bu maddede aynen, " sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlara, sıkıyönetim ilanından evvel işlenmiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır." Denildiğine nazaran, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim ilanından evvel işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin sıkıyönetim ilanına sebep olan suç veya isnat olunan eylemin "Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bulunması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlar ile 13. maddede yer alan irtibat deyimini hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için;

a) Sıkıyönetim ilan sebeplerini gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 124 ncu maddesinin,

b) Pazi illerde ilan edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesi'nin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı mün derecatının incelenmesin lüzum ve zaruret vardır.

a) 334 sayılı T.C.Anayasası'nın 124.maddesinde sıkıyönetim ilan sebepleri olarak 1- Savaş hali, 2- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, 3- Ayaklanma olması, 4- Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren 5- Ülkenin ve Millet'in bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren, 6) Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelen, 7- Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelen yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin meydana çıkması gibi haller gösterilmiştir.

b) Pazi illerde ilan edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinde ise, " Anayasa'nın 124.maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı, 26.4.1979 tarihinden geçerli olmak üzere, sıkıyönetimin yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunulması " kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.'nin 25.4.1979 tarih ve 7 ncu birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar, bazı illerde ilan edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.Meclisi'nin kararı mündereceatı ve Anayasa'nın 124 ncu maddesi ve saniğa isnat olunan fiiller nazarı itibare alınmak suretiyle değerlendirildikte; Anayasa'nın 66 ncu maddesi gereğince T.B.M.M.Meclisince savaş hali ilanına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilanına dair kararnamede olduğu gibi " Anayasa'nın 124 ncu maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı sıkıyönetim ilanının "kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi; işbu sıkıyönetim ilan kararının Anayasa'nın

124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilan sebeplerinden "savaş hali"ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olamayacağına göre; sözü edilen bu halin dışında kalan ve Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin, sıkıyönetim ilanına sebep olan suçlar ve sıkıyönetim askeri mahkemeleri'nin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçların ise murtabut suç olarak kabul edilmesi gerekir. Kanun koyucu, işbu maddeyi kabul ederken bu mahkemelerin belirli ve sınırlı nitelikteki suçlara bakabileceği esasını öngörmüştür. Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilan sebepleri olarak gösterilen suçlar dışında kalan eylemlere, sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkemelerin "Ceza etkinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak" şeklindeki kuruluş gayeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların çeşidi ve sayısı arttırıldığında "sürat" hususun aynı oranda olumsuz etkileme bahis konusu olacağına ve dava konusu olayda ise;

Sanığa isnat olunan eylemin, sanık tarafından 10.4.1975 tarihinde türkçe ye çevrilen ve İvan Michale ait "Dünyada ilk Antifaşist ayaklanma Eylül 1923" isimli kitapta ile T.C.K.nun 142/1-6 maddesinde yazılı suçun ika edilmiş olduğu iddiasını kapsadığı anlaşıldığına ve dava konusu fiilin işbu mahiyeti ile şiddete başvurulmuş olduğu söz konusu edilemeyeceği ve Anayasa'nın 124. maddesinde "Sıkıyönetim ilan sebepleri olarak gösterilen bütün haller için sarahaten "yaygın şiddet hareketlerine" dönüşmüş olmaları şartı arandığına göre, tetkik konusu olayda olduğu gibi şiddete dönüşük olmayan eylemlerin 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13. maddesi 1. cümlesinde yazılı "Sıkıyönetim ilanına sebep olan suç olarak kabul edilemeyeceği ve ayrıca söz konusu fiilin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahire çıkaran dava dosyasında herhangi bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de aynı maddenin 2. cümlesinde yer alan "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı olması "koşulu da gerçekleşmediği ve yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmemesi halinde, sırf suçun sadece kanuni unsurları nazarı itibare alınarak ve bu nedenle herkesin sıkıyönetim halleri dışında olağan hallerde işleyebileceği bir suçla bakmakla olayın nitelik ve işleniş şeklinde bakılmaksızın ve bu unsurlar değerlendirilmeden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevli olduğunun kabulü", 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13. maddesi 2. cümlesinde yer alan "irtibatlı" ve 15. maddenin 1. fıkrasında açıklanan "Sıkıyönetim ilanına ve faaliyetine ilişkin" olma koşullarının, ne nitelikte ne nicelikte olursa olsun bütün suçlar için mevcut olup olmadığının araştırılması gerektiği şeklindeki kural ile bağdaşmayacağı gibi Anayasa'nın kanuni yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki "Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklindeki ve sanıklar için "teminat" şartı olarak öngörülen görev kularının uygulanmaması gibi çelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibariyle işbu nedenlerle sıkıyönetim ilanından çok önce 10 Kasım 1975 tarihinde ika edildiği iddia olunan dava konusu fiile sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılamıyacağı düşüncesiyle çoğunluk görüşüne karşıyız.

Üye
Servet Tüzün

G/T.

Üye
İsmet Onur

